

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Dönemin Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) Başkanı'nca **Çernobil Olayını** anlatan '**Çernobil Komplosu**' isimli kitabın Şubat 2004 te yayınlanması ile birlikte basında geniş yer bulan Çernobil kazası, olayın üzerinden 18 yıl geçmiş olmasına rağmen, en büyük mağduriyeti yaşayan Karadeniz halkı arasında çok yoğun bir şekilde tartışılmakta ve güncelliğini korumaktadır.

Kazanın meydana geldiği dönemdeki radyoaktif serpinti ve bulutlar 1986 yılından bugüne kadar, bölge halkını sağlık sorunları ile karşı karşıya bırakmıştır.

Mayıs 1986 tarihinde radyasyona maruz kaldığı tespit edilen çayların bir kısmının, 1953 yılında Karadeniz Bölgesinin muhtelif yerlerine gömülmüş olduğu ifade edilmektedir. Bu tarihten sonra, bölgede meydana gelen ölümlerin büyük oranda kanserden kaynaklandığı ve kanser vakalarındaki olağanüstü artışların gözlemlendiği söylenmektedir.

Olayın meydana geldiği dönemde, gerekli önlemlerin alınmamasının yanısıra halka doğru bilgilerin verilmemesi sonucunda, radyasyona maruz kalmış gıda maddeleri tüketimi **ilgili Bakanın şovuyla da devam etmiştir.** Söz konusu tüketim, bölgede dün olduğu gibi bugün de çok ciddi sağlık sorunları ve ölüm olaylarının vuku bulmasına sebep olmuştur.

Kanserli hasta sayısındaki artış kadar, düşük ve sakat doğumlarla birlikte özürlü insan sayısında da olağandışı artışlar meydana gelmiştir.

Dikkate alınması gereken çok önemli diğer bir tehlike de benzer olayların komşu ülkelerde de her an vuku bulması ihtimalidir.

Sonuç olarak, bu olayın meydana getirdiği tahribatların - ölüm, hastalık, sakatlık, maddi ve manevi v.b. kayıpların - bütün boyutlarıyla araştırılması gerekmektedir. Ayrıca, böyle bir facianın bir daha vuku bulmaması ve vuku bulması halinde de en az zayıyla atlatılabilmesi için komşu ülkeler merkezli olarak uluslararası düzeyde ve ülkemizde alınması gereken önlemlerin -bütün yönleriyle araştırılarak - ortaya konulmasına ve sorumluların tespit edilmesine acilen ihtiyaç vardır.

Bu tespit ve iddiaların vuzuha kavuşturulması için, Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 104 ve 105. inci maddeleri gereğince, bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. **01 / 06 / 2004**

Azmi ATEŞ
İstanbul Milletvekili
ve 93 Milletvekili

1. Azmi ATEŞ-İstanbul
2. Eyüp FATSA-Ordu
3. Sadullah ERGİN-Hatay
4. Faruk ÇELİK-Bursa
5. Nimet ÇUBUKÇU-İstanbul
6. Mahmut GÖKSU-Adıyaman
7. Niyazi PAKYÜREK-Bursa
8. Gürsoy EROL-İstanbul
9. Salih KAPUSUZ-Ankara
10. Mehmet Asım KULAK-Bartın
11. Ali Aydın DUMANOĞLU-Trabzon
12. Mehmet Fehmi UYANIK-Diyarbakır
13. Abdullah Veli SEYDA-Şırnak
14. Seracettin KARAYAĞIZ-Muş
15. Kemalettin GÖKTAŞ-Trabzon
16. Köksal TOPTAN-Zonguldak
17. Cengiz KAPTANOĞLU-İstanbul
18. Polat TÜRKMEN-Zonguldak
19. Mehmet DENİZOLGUN-İstanbul
20. Mehmet YILMAZCAN-Kahramanmaraş
21. Asım AYKAN-Trabzon
22. Fetani BATTAL-Bayburt
23. Hüseyin BESLİ-İstanbul
24. Nur Doğan TOPALOĞLU-Ankara
25. Cahit CAN-Sinop
26. Yekta HAYDAROĞLU-Van
27. Recep YILDIRIM-Sakarya
28. Ali ER-Mersin
29. Maliki Ejder ARVAS-Van
30. Ahmet Faruk ÜNSAL-Adıyaman
31. Osman KILIÇ-Sivas
32. İmdat SÜTLÜOĞLU-Rize
33. Hakan TAŞCI-Manisa
34. Vahit KİRİŞÇİ-Adana
35. Suat KILIÇ-Samsun
36. Süleyman GÜNDÜZ-Sakarya
37. Ahmet BÜYÜKAKKAŞLAR-Konya
38. Mustafa ILICALI-Erzurum
39. Şevket ORHAN-Bursa
40. Murat YILDIRIM-Çorum
41. Yüksel COŞKUNYÜREK-Bolu
42. Veli KAYA-Kilis
43. Hasan Ali ÇELİK-Sakarya
44. Fahri KESKİN-Eskişehir

45. Memet Ali SUÇIN-Batman
46. Hüsnü ORDU-Kütahya
47. Fahrettin POYRAZ-Bilecik
48. Nusret BAYRAKTAR-İstanbul
49. Muharrem CANDAN-Konya
50. Fikret BADAZLI-Antalya
51. Cemal UYSAL-Ordu
52. Nihat ERGÜN-Kocaeli
53. Recep KORAL-İstanbul
54. Ömer ÖZYILMAZ-Erzurum
55. Fehmi Hüsrev KUTLU-Adıyaman
56. Ali ÖĞÜTEN-Karabük
57. Feyzi BERDİBEK-Bingöl
58. Mehmet Sait ARMAĞAN-Isparta
59. Mehmet S. TEKELİOĞLU-İzmir
60. Tefvik AKBAK-Çankırı
61. Mehmet SEKMEN-İstanbul
62. Musa UZUNKAYA-Samsun
63. Ömer İNAN-Mersin
64. Ahmet ÇAĞLAYAN-Uşak
65. Mehmet KURT-Samsun
66. Kerim ÖZKUL-Konya
67. Mustafa DEMİR-Samsun
68. Mehmet ÇİÇEK-Yozgat
69. Mehmet Kerim YILDIZ-Ağrı
70. Abdurrahman ANIK-Bingöl
71. Mustafa EYİCEOĞLU-Mersin
72. Fatma ŞAHİN-Gaziantep
73. Ali AYAĞ-Edirne
74. Ali SEZAL-Kahramanmaraş
75. Ahmet İNAL-Batman
76. Medeni YILMAZ-Muş
77. Agah KAFKAS-Çorum
78. Osman Nuri FİLİZ-Denizli
79. Zülfü DEMİRBAĞ-Elazığ
80. Zeyid ASLAN-Tokat
81. Tayyar ALTIKULAÇ-İstanbul
82. Abdalbaki TÜRKOĞLU-Elazığ
83. Bekir BOZDAĞ-Yozgat
84. Avni DOĞAN-Kahramanmaraş
85. Abdullah ÇETİNKAYA-Konya
86. Ahmet KAMBUR-Tekirdağ
87. Sedat KIZILCIKLI-Bursa
88. Eyyüp SANAY-Ankara
89. Durdu Mehmet KASTAL-Osmaniye
90. Mustafa TUNA-Ankara
91. Süleyman TURGUT-Manisa
92. Ahmet Münir ERKAL-Malatya
93. Mustafa Said YAZICIOĞLU-Ankara
94. Dursun AKDEMİR-Iğdır

GEREKÇE

26 Nisan 1986 günü Kiev'deki Çernobil Nükleer Santrali'nin 4 numaralı reaktöründeki kazadan hemen sonra, radyoaktif bulutlar Avrupa'nın bir kısmı başta olmak üzere, Artvin /Hopa'dan başlayarak Karadeniz sahil şeridinde yoğun bir şekilde etkisini göstermiştir.

Ordu İl Sağlık Müdürlüğü'nün -1984-2003 yıllarına ait- yıllık çalışma raporlarındaki tespitlere göre, Ordu'da 1984 yılında 91 olan kanserli hasta sayısı, 2001'de 308'e kadar yükselmiştir. Orduda tespiti yapılabilen toplam 1763 kanser vakasının 1637' sinin ölümle sonuçlandığı ifade edilmiştir.

Yine, Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü'nün -1990-2003 yıllarına ait- yıllık çalışma raporlarındaki tespitlere göre, Trabzon'da 1990 yılında 50 olan kanserli hasta sayısı 2003 yılında 720 'ye ulaşmıştır.

Bu olayın üzerinden 18 yıl geçmiş olmasına rağmen, bugüne kadar yapılanlar ve alınan tedbirler bazında kamu vicdanını tatmin edecek sonuçlara ulaşılamamıştır.

Ermenistan'da - İğdir ilimize 20 km. mesafede – bulunan Metsamor-2 NGS WWER 440/230 tipi nükleer santral ve Bulgaristan'daki Kozludov NGS ve Romanya'daki Cernadova NGS Santralleri'nin Çernobil Santrali ile aynı teknolojik yapıda olduğu ifade edilmektedir. Bu arada Ermenistan'daki santralin 2016 yılına kadar çalışmaya devam edeceği öğrenilmiştir.

Yanıbaşımızda çalışmaya devam eden bu santrallerin taşıdığı potansiyel tehlikeye karşı, uluslararası alanda ne gibi girişimlerde bulunulduğu, Uluslararası Hukuk bakımından ne gibi güvenceler alındığı veya alınması gerektiği tespit edilmelidir.

1993 yılında - olaydan 7 yıl sonra - TBMM'de Araştırma Komisyonu kurulmuş olmasına rağmen tatmin edici sonuçlara ulaşılamamıştır. Radyoaktif kirlenmenin neden olduğu sağlık ve çevre sorunlarının reel tespiti, ancak radyoaktif kirlenmenin meydana gelmesinden uzun yıllar sonra anlaşılabilir. Bugün ortaya çıkan tablo detaylı bir araştırmayı zorunlu kılmaktadır.

Her şeyin üstünde tutulması lazım gelen, 'yaşama hakkına' gerekli önemin verilmeyişi konusunda kasıt veya ihmali bulunan sorumluların; tespit edilerek , gerekli idari ve cezai kovuşturmaların yapılmaması Karadeniz insanı başta olmak üzere, halkımız arasında 18 yıldır çok yoğun bir şekilde tartışılmaktadır.

Radyasyona maruz kalmış ya da radyasyondan etkilenen gıda maddelerini tüketen insanlarımızın karşılaştıkları sağlık sorunları, çektikleri maddi ve manevi acılar, radyasyonun neden olduğu ölümlerin ve sağlık sorunlarının halen devam ediyor olması, konuya duyarlı sivil toplum kuruluşları tarafından da dile getirilmektedir. **Özellikle Trabzon Dernekler Birliği'nin bu konudaki çalışmaları dikkat çekicidir.**

Halk arasında yoğun olarak tartışılmakta olan bu vahim olayın sonuçları zaman zaman infiale neden olabilecek nitelikte tepkiler oluşmasına sebep olmaktadır.

Çernobil'e 200 km mesafede bulunan, en fazla kirlenmiş bölgelerden biri olan Gornoye 'de yapılan Troit kanseri istatistiğinde 1986 yılında 1 milyonda bir olan vaka sayısı, 1994 yılında 1 milyonda 200'e yükselmiştir. Benzer tespitler Karadeniz Bölgesi için de geçerlidir. Ücretsiz sağlık taramasının yapılmayışı bu verilerin sağlıklı tespitini güçleştirmektedir.

Yıllar öncesinde vuku bulan bu olayın sebep olduğu ölümler başta olmak üzere, açtığı yaralar ve meydana getirdiği mağduriyet, Karadeniz Bölgesi İnsanımızın psikolojisini bozmuş olup yaşama şevkini kırmıştır. Mağdurlar ve mağdur yakınları haklarını aramak üzere yargıya başvurumaktadırlar.

Sayırsız örneklerle kanıtlanabilecek bu vahim olayın meydana gelmesinden sonra, Uluslararası Hukuk alanında **sorumlu ülkeden** herhangi bir tazminat talebinde bulunulduğuna ilişkin bilgilere rastlanmadığı gibi, ülkemizde bu olaylarla ilgili olarak ne tür önlemlerin alındığına dair herhangi bir bilgiye de ulaşılamamıştır.

Yukarıdaki nedenlerle bir Meclis Araştırması Açılması Önergemiz heyetinizin huzuruna getirilmiştir.